

**PORZĄDEK MUSI BYĆ,
CZYLI KOLEJNOŚĆ
WYDARZEŃ W CZASIE**

**MAŁGORZATA
WOJNAROWSKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program historii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
dr Anna Araucz
dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Tytuł lekcji

Porządek musi być, czyli kolejność wydarzeń w czasie.

Cel ogólny

- poznanie osi czasu i podstawowych jednostek czasu (pierwsza lekcja z cyklu).

Cele operacyjne (szczegółowe)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym się zajmuje chronologia,
- posługuje się jednostkami czasu: rok, wiek, tysiąclecie,
- zapisuje i odczytuje proste liczby rzymskie,
- zaznacza wydarzenia na osi czasu.

Metody/techniki/formy pracy

- pokaz (prezentacja),
- pogadanka,
- praca pod kierunkiem,
- praca indywidualna,
- praca w parach.

Środki dydaktyczne

- oś czasu,
- prezentacja multimedialna,
- karta pracy z ćwiczeniami – dla uczniów ze SPE dostosowana,
- tekst wierszyka o liczbach rzymskich,
- projektor i laptop lub tablica multimedialna,
- dynamiczna oś czasu Excel lub grafika SmartArt w Power Point lub LearningApps.

Opis przebiegu lekcji

- Wprowadzenie o konieczności zachowania porządku chronologicznego wydarzeń w poznawaniu przeszłości.
- Pytanie kluczowe: Jak porządkować wydarzenia z przeszłości w odpowiedniej kolejności?
- Krótka pogadanka o chronologii i różnych sposobach mierzenia czasu – kiedyś i obecnie. Nauczyciel wykorzystuje też prezentację multimedialną – cz. 1 (5 minut).
- Uczniowie wspólnie uczą się wierszyka ułatwiającego zapamiętanie większych liczb rzymskich (L, C, D, M).
*L po rzymsku to 50,
 C oznacza Cate 100,
 Dużo – 500, Mnóstwo – 1000,
 no i o to właśnie szło.*

- Indywidualnie wypełniają karty pracy – ćwiczą zapisywanie prostych liczb rzymskich. Następnie sprawdzają je sobie nawzajem w parach.
- Omówienie efektów pracy na forum klasy i uzupełnienie ewentualnych braków.
- Uczniowie oglądają prezentację multimedialną o epokach i osi czasu – cz. 2 (5 minut).
- Indywidualnie wypełniają karty pracy i ćwiczą porządkowanie epok w kolejności chronologicznej oraz zaznaczanie dat na osi czasu (tylko nasza era).
- Podsumowanie – sprawdzenie znajomości odczytywania i zapisywania liczb rzymskich oraz nowych pojęć: wiek, tysiąclecie, chronologia (ćwiczenia interaktywne).
- Zadanie domowe dla chętnych: zapisanie swojej daty urodzenia liczbami rzymskimi.

Komentarz metodyczny

To początek klasy IV i pierwsza lekcja z cyklu dotyczącego chronologii – uczniowie ćwiczą odczytywanie i zapisywanie dat na osi czasu oraz liczby rzymskie. Z klasy III znają liczby rzymskie tylko do XII i nie opanowali jeszcze pisemnego odejmowania liczb wielocyfrowych, co jest potrzebne do obliczania upływu lat między wydarzeniami. Dlatego na pierwszej lekcji z tego cyklu będą używane tylko podstawowe pojęcia (wiek, tysiąclecie) i proste liczby rzymskie (do określania, który to wiek). Resztę, zwłaszcza kwestie podziału na ery oraz obliczanie upływu lat, uczniowie poznają później, gdy już będą na to „matematycznie gotowi”. Wymaga to korelacji międzyprzedmiotowej i uzgodnień z nauczycielem matematyki. Dopiero po realizacji tych zagadnień na matematyce można realizować wymaganie ogólne z historii – obliczanie upływu czasu między wydarzeniami (podstawa programowa klas IV–VI z matematyki zakłada zapisywanie i odczytywanie liczb rzymskich do 3000 oraz odejmowanie sposobem pisemnym). Wtedy uczniowie wykonają trudniejsze ćwiczenia z podziałem na ery.

Ćwiczenia z chronologii przysparzają uczniom wiele trudności, dlatego trzeba wykazać wiele cierpliwości, dać im czas na doskonalenie tej umiejętności i często do niej wracać. Część uczniów ze SPE może mieć kłopoty, więc ich karty pracy powinny zawierać mniejszą liczbę przykładów o niższym stopniu trudności. Mogą też korzystać z pomocy koleżeńskiej lub wsparcia nauczyciela, ale dopiero po tym, gdy sami podejmą próby wykonania ćwiczeń. Uczeń zdolny może mieć więcej przykładów (również bardziej złożonych) lub przygotować ćwiczenia dla innych w jakiejś aplikacji. Można zacząć na tym etapie stosować tutoring koleżeński, wzajemne sprawdzanie przez uczniów zadań i udzielanie sobie informacji zwrotnej. Wymaga to jednak stopniowego wprowadzania uczniów w ten typ współpracy.